

hatódottságnak az a mélysége, amely minket fogva tart. Még ha képes is volnék a ti anyanyelveteken beszélni, amit megtenni sajnos nem tudok, nem hiszem, hogy találhatnék szavakat a magyar nyelv szótárában, amely legbensőbb érzéseinknek megfelelő módon kifejezést tudna adni. De úgy érzem, hogy a szív beszéde, amelyetől nem függnék a kimondott szavak, tekintetünkéből kisugárzik felétek.

És végül egy személyes vonatkozást szeretnék még elmondani. Amióta feleségemmel együtt veletek, erdélyi unitáriusokkal 1987-ben együtt voltunk, először váltunk nagyszülőkké. Unokánk, Sámuel húsz hónapos és az ő jövetele életünknek az eddiginél mélyebb éretelmet adott. Amiképpen el tudjátok képzelni, hogy mennyire szeretjük őt és rajongunk érte, az ő születése is pontosan 2 hónappal a romániai forradalom után, segített minket abban, hogy a világ szebb, békésebb, áldottabb jövőjének a képét lélekben megrajzoljuk és gondolatban átéljük azt a valódi családi, emberi kapcsolatot, amely minket a világ minden emberével egybeköt.

Feleségemmel együtt gyakran idézzük a nagy észak-amerikai unitárius költőnek, tanítónak és lelkésznek, Sophia Lyonnak szavait:

„Minden éjszaka, amikor gyermek születik, szent éjszaka,
Az éneklésnek ideje, az imádkozásnak ideje,

Mert az új teremtményben az ég és a föld kapcsolódott egygyé.“

Valóban. Minden pillanat, amikor gyermek születik, a szentség áldott pillanata. Minden gyermek a szeretet és reménység jelképe, az ég és a föld együttes üzenete, csodálatos ajándéka annak a valóságnak, amit Pál apostol így fejezett ki: mi mind egy test vagyunk; mi mind egymáshoz tartozunk.

Ti és mi, mindannyian soha ne szűnjünk meg prófétái, misszionáriusai, szószólói lenni a szeretet és megértés, az igazság és szeretet világa építésének. Legyenek gyermekeink és unokáink az ősi gazdag örökség boldog továbbhordozói. Mi magunk, kivétel nélkül mindannyian hordozzuk drága eszményét annak, amivé válnunk kell. A gondviselő egy Isten ebben a nemes törekvésünkben legyen, maradjon velünk. Irányítsa lépteinket, áldja és szentelje meg életünket. Ámen.

SIMÉN DOMOKOS

LÉGY KENYÉR!

1Móz 3,17b,19

A teremtés-elbeszélés záró jelenete az emberré minősítés nyitánya is. A kemény szavak büntetésként kopognak. Ádám és Éva bűne miatt Isten kiűzi őket a jólét terített paradicsomából és szétszórja a föld termékeny és terméketlen kenyérkeresetére. „Fáradságos munkával élj belőle... Orcád veritékével egyed a te kenyeredet.“ Másként mondva, rá-

szabadítja az embert, aki testének felépítésében ugyanolyan anyag, mint a „teremtett világ“, — a természetre, a földre. A porból lett embernek a porból kell kenyeret készítenie ezután minden áron. Mivel a kenyér munkája nehéz, az elfogyasztása könnyű — és mindenkinek aki él, ennie kell, — ez azt eredményezte, hogy az ember megfélelmezett magáról, lelki lényéről és személyiségéről és a föld rendjét, egyensúlyát veszélyezteté tette. Nem akarok most arról beszélni, hogy a levegő és a víz szennyeződése, a kihalt állatok és növények fajtái valóban mint-ha legendabeli átok beteljesülését elevenítenék meg: jaj lett a földnek az ember miatt. A bibliai első pár emberének új és nehéz életében a kenyér volt az első arasz mérföldköve. A fejlődés első bizonyítványa. Isten ígérete, az ember munkája a kenyér. Hogy azzá lehessen, szüksége van Isten áldására, úgy a kenyérnek, mint az embernek.

Az ember araszos életében a legfőbb gondot a kenyér okozza. Kenyér evők-fogyasztók vagyunk. Fáradságos munkával élünk; a test, az anyag kifárad az örökös verejték hullatásában. Azt mondják, hogy a földműves ember újjászüli magát a kenyérben. Ő teheti, mondd te, mert a kezén keresztül folyik a kenyérré levés valósága. Te, aki üzletből veszed a verejtékkemencében sült kenyeret, aki gyárban, irodában, üzletben dolgozol, te, a modern ember, a kenyér valóságától elszakadtál. Számodra pénzzé lett a kenyér, úgy tudod, hogy csak fáradság verejtékét érzed benne, de az Isten áldására ízetlenné válik tudatod. Ez korod egyik nagy alapvető tévedése.

Az asztalodon lévő kenyér az, amiért őseink egyik kezükben a karddal, a másikban az ekeszarvával, fáradságos munkával és önvédelemmel, verejtékkel és vérrrel biztosították életlehetőségedet. Meg is tudják becsülni azt. Annyira megbecsülték, hogy az élet minden idejében jelképpé magasztosították azt. Ezt a jelképet anyanyelvünkben őrizzük. A gyermekre mondjuk, hogy kenyérpusztító. Elsőosztályos gyermekével már így dicsekszik a szülő: kenyeret tanul. Az ifjú kenyérkeresetre indul, amikor munkába megy, ha csak egy hamubasült pogácsával is. A veszekedőket így jellemezzük; kenyértörésig mentek. A bajban és szenvedésben élők kenyeres pajtások. A munkába álló ember kenyérbe esik. Az idősek megették a kenyérük javát. A meghaltaknak elfogyott a kenyérük. Azután mondjuk, hogy van könnyű és nehéz, édes és keserű, fehér és fekete kenyérsorsú ember. Az élet, a megélhetőség jelképe is a kenyér. Egyetemes jelkép. Jézus is önmaga jelképévé választotta a kenyeret az utolsó vacsorán. Bizony a kenyér a legegységesebb emberi jelkép. A tiéd, a miénk és minden emberé, mert Istennek egysütetű kenyerei vagyunk.

Kenyérvoltunk nemcsak akkor mutatkozik meg, mikor a két kezünkkel valamit teszünk, amikor valakiért valahová elmegyünk; nem csak az ajándékozásban, a segítségben, hanem a tettben lesz láthatóvá ez, és az azt irányító szándékban, a lélekben, érzésvilágunkban. Igaz, hogy évente milliók halnak kenyér nélkül, étlen, és igaz az is, hogy sokkal többen szenvednek azért, mert az ember, vagy az emberiség nem tud lelki kenyér is lenni. Erről beszél az emberi könny, sírás, egyedülvalóság, a sok megértetlen lélek, szeretetlen sors, segítség és jóakarathoz való nélkülös panasz. Ezért szenved az ember, mert mindezek következménye az embert, a világot, az életet a halálba sodorhatják — a mi életünket —, s akkor kenyér sem lesz és az sem, aki megegye azt. Ahogy a test

dolgaival, a kenyérral törődünk, ugyanúgy kell a lélek dolgaival is foglalkoznunk. Még nem hallottam azt, hogy bár fele annyi időt töltött volna valaki naponta a lelkével való foglalkozással, mint amennyit a kenyér miatt tett. A mindennapi kenyereinken siratjuk, lelkünk kenyérével keveset törődünk, pedig kell a lelki kenyereinken naponta gyermekeinknek, szüleinknek, embertársainknak, sorstársainknak, ismerősöknek és ismeretleneknek. Kell a lelki kenyér az embernek. Te kellesz az embertársadnak, aki tudod azt, hogy milyen ajándéka Istennek a kenyér, de tudod azt is, hogy mit ér, mi az értéke a kenyérnek. Csak az ilyen ember tud valóban kenyér lenni. A történelem tanúsága szerint a francia forradalom Lajos királya az ablaka alatt kenyeret követelő népet nem értette. Miért tüntet a nép? — kérdezte. Nincs kenyere, világosították fel a királyt. Ha nincs kenyere, miért nem eszik kalácsot? — kérdezte a kenyér ügyekben járatlan király. Nem is tudott egy falás kenyér lenni.

Akit a kenyér mentett meg a haláltól, az tudja annak értékét. Az egyik tatárjárás alkalmával a homoródalmási barlangba húzódott be a Homoród és a Vargyas vidékének népe. A vízmedertől a 20—30 m magas barlangszájban forró mésszel rakott kőfal őrizte a népet. A tatárok látván, hogy bármennyien is vannak, nem tudják elfoglalni ezt a vaslángot, elhatározták, hogy kiéheztetik a népet. Maguk a környékre szétomlottak portyázni, zsákmányt szerezni, le a gazdag szász falvakig. Végül hiába mentek bármilyen messze, mert mindenütt csak a felégett, kipusztított falvak üszkös fala és az útszéli heverő megölt emberek teteme fogadta. Éhezni kezdtek a tatárok. A barlangokban is nagy lett az éhség. Vagyont ért egy maréknyi liszt. Ekkor egy vén leány, aki a mindennapi lisztjéből mindig egy keveset félretett, összeseperte a tartalék lisztjét, összekeverte finom hamuval, összegyúrta és egy nagy kenyeret sütött belőle. Egy magas póznára tűzte, kiállt a barlang ablakába, a tatárok felé tartotta a hatalmas, fehérnek látszó kenyeret és dicsőkedve így kiáltott fel hozzuk: „Tatárok, míg ti éheztetek, lássátok, hogy mi mekkora és milyen kenyeret eszünk!“... A tatárok, békét hagyva a népnek, elvonultak. Az a póznára tűzött kenyér mentette meg a barlanglakó székelyeket a tatár rabságtól és a haláltól. A vidéken a legnagyobb becsülete azóta is a kenyérnek van.

A kenyér értékét tudni kell. Aki ismeri azt, annak nem kell magyarázni azt, hogy a kenyér nem érték, hanem ajándék. Isten ajándéka, amit ad jókedvűből, gondviseléséből. Dolgozni kell érte, egészségben és betegségben egyaránt, de abból azután csak úgy lesz kenyér, ha Isten áldást ad az emberi fáradság után. Igazat látott a magyar közmondás: „Emberé a munka, Istené az áldás.“ Az ember sok mindent tud, még a távoli csillagok aranyának és ezüstnek látszó porával is megtöltheti zsebet, tarisznyáját, de nem tud egyetlen szem csíráképes, szárbaszökő, kalászttermő búzaszemet sem létrehozni, teremteni. Azt kapja! Az ajándék, Isten gondviselésének és jóságának felénk nyújtott ajándéka.

Még a kutyát is arra neveljük, hogy a maga kutyamódján köszönje meg, hálálja meg azt, amit adunk neki. Hálátlan kutyát nem tart az ember. Mennyivel inkább kell hálát éreznie az embernek Isten iránt. Mennyivel többet kap az ember Istentől, mint a kutya. Tud gondolkozni, itélni és megítélni. Ezért is vagyunk büszkéek az eszünkre. Lásd meg hát értelemmel, hogy minden áldás Istentől van. Csak Ő tud áldást adni, az ember csak a készből ad, a meglévőből.

Ha értelmű arra kényszerít, hogy Isten után volt kenyered, egészséged, munkád, áldásod, akkor szeresd úgy Istent, hogy érzésvilágodban hálát érezz iránta. A megajándékozottak hálája soha vissza nem fizethető adósság emberi viszonylatainkban. Istent érző hitünkben is a lélek adóssága.

Ha eddig érik gondolatod és érzelmi világod telt kalásza, kenyér, a legjobb útitárs lehetsz embertársaid számára. Kenyérre örül-süt az élet. Családodban az egy kenyéren élők között megerősödik benned az összetartozandóság érzése. Közösséget tápláló, fenntartó kenyere tudsz lenni nemcsak a másnak, hanem kenyérvoltoddal a holnapot is táplá-lod, biztosítod.

Seperd össze hát azt a pár maréknyi hit-lisztedet barlang-lelked-ből, süss belőle másokat is megmentő, szabadító kenyeret, s mutasd meg mindenkinek, kiáltásod cselekedeteiddel: Ide nézzetek emberek! A hívó lelkek ilyen kenyeret esznek; hálával süttött, mindenkit tápláló, lélek-kenyeret. Kínáld magad kenyérnek, hogy ne legyen éhező ezen a föld-dön, mert a lélek kenyéréhez nem hektárok, hanem Istenben bízó lel-kek kellene. Hálás lelkek, emberek. Ámen.

ISTEN KÖVETEI

Ef 6,19/b—20/a

Az efézusi levél is arról tesz bizonyosságot, hogy Pál apostol a jézusi evangélium igazságának a szolgálatába állította életét, szabadságát, ide-jét és tehetségét. Mivel nem ismerjük a maga teljes egészében ezt a páli életet, hiszen csak töredékes részeiben maradt ránk leveleiben munkássága, ezért önvallomás értékű leveleiből csak következtetni tudunk arra az erőfeszítésre, amit az apostol tett azért, hogy bátorsággal ismertethesse az evangélium titkait. Sikerének egyik titka az volt, hogy „bátorsággal“ szólt, írt, egyszóval apostolkodott. Azzal a bátorsággal, amely mögött ott állt a meggyőződés igazsága, az igazság meggyőző ereje, az a felelősségérzet, hogy élete és munkássága a jézusi evangé-lium tükröze, ha „homályos“ a látása is sokszor. Tudta a testi és lelki láncok közt, a börtönben, megvesszőztetések, a hajót roncsoló vihar-ban azt, hogy nem önmagáért, a saját érdekéért cselekszik, hanem Isten akarata szerint az evangéliumot, Isten szándékát képviseli. Érezte, hogy követségben van, követséget vállalt a damaszkuszi úton való elindítá-sával. Nyílt követségéről leveleiből is meggyőződhetünk, mert vall meg-biztatásáról, arról, hogy kit szolgál, kinek a képében jár — ahogy a régiek kifejezték: kinek a szelleme tanító szava, kinek a titkát ismerteti nagy bátorsággal, egyszóval vall arról, hogy kinek a követeként jár városról városra, embertől-emberig, földrészről földrésze. Ennek a követségnek a betöltését, becsületes elvégzését tükrözi Pál apostol élete.

Munkásságának jelzője a bátorság, meghatározása követi mivoltá-ban, tudatában válik érthetővé. Hogy érthetővé váljon, menjünk köze-lebb ahhoz, ami a követség szó mögött zsúfolódik.

A követség, megbízatás vállalást jelent. Küldetést. A próféta vallo-másában válik érthetővé, aki bátorságot érzett arra, hogy Isten küldé-tését vállalja, és így szóljon: „Ímhol vagyok Uram, küldjél el engem“.